

“เวลามีชีวิตอยู่นี้ เราจะทำความดีให้โลกทั้งหลายได้เป็นคติตัวอย่างอันดีงาม
และทำด้วยความเมตตาสงสารต่อโลก เพราะหลังจากนี้แล้ว...เรตายแล้ว...

เราจะไม่กลับมาเกิดในโลกนี้อีกต่อไป เป็นตลอดอนันตกาล”

นี่...เป็นสัจจะวาจาของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน พ่อแม่ครูอาจารย์... องค์หลวงตา... ของ
ปวงศิษย์ทุกคน ที่ประกาศต่อชาวโลกอย่างองอาจกล้าหาญ กิตติศัพท์กิตติคุณก็ก้องกังวาล ทำโลกธาตุให้สะเทือน
สะท้าน คุณพระยาไกรสรสีหราชผู้เป็นจอมไพร บันลือสีหนาทด้วยยานุภาพอันยิ่งใหญ่ ภิภุชผู้เฒ่าในวัยอันชรา
ภาพมากแล้ว ได้ประกาศแสนยานุภาพแห่งพระพุทธศาสนา ด้วยเมตตาธรรมอันบริสุทธิ์ล้ำค่าไม่มีประมาณ
ก่อให้เกิดคุณูปการแผ่ไปในเหล่าสรรพสัตว์ เปรียบหยาดน้ำฝนตกจากนภากาศ รวดราดผืนพสุธาอันแห้งผาก...ให้
ชุ่มฉ่ำเย็น ฉะนั้น

ประวัติหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

.....

ชาติภูมิ

หลวงตา ถือกำเนิดในครอบครัวชาวนาแห่งสกุล “โลहितดี” ณ ตำบลบ้านดาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ตรงกับวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๕ ปีฉลู บิดาชื่อ “นายทองดี” มารดาชื่อ
“นางแพง” ได้ให้มงคลนามว่า “บัว”

ท่านเป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๑๖ คน มีท่านเพียงคนเดียวที่อยู่ในร่มเงาแห่งผ้ากาสา
พัศตร์ ต้นตระกูลเดิมของท่านอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม ต่อมาได้อพยพไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จนมาตั้งถิ่น
ฐานอยู่ที่หมู่บ้านดาด

สมัยก่อน บ้านดาดยังเป็นป่าดงดิบ มีทั้งต้นยาง ตะเคียนทอง ประดู่ และต้นไม้อื่นๆหลากหลายพันธุ์ สัตว์ป่า
จึงมีชุกชุม ไม่ว่าจะเป็น หมูป่า เสือ ช้าง กวาง เป็นต้น ครอบครัวของท่านทำนาเป็นอาชีพหลัก ยามว่างจากการทำ
นา พ่อของท่านจึงเข้าป่า เป็นพรานล่าสัตว์เป็นประจำ เป็นธรรมดาที่พรานล่าสัตว์ย่อมต้องชำนาญในการแกะรอย
สัตว์ และแกะรอยคน อุปนิสัยที่ช่างสังเกต ช่างพินิจพิจารณา จึงน่าจะถูกถ่ายทอดมายัง “เด็กชายบัว”

หากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งหล่อหลอมให้บุคคลมีอุปนิสัยหนักไปทางใดทางหนึ่งจริง การอยู่ท่ามกลางป่าเลื้อยคางซ้าง และสัตว์ร้ายนานาชนิด ที่เป็นภัยอันตรายรอบด้าน ย่อมสร้างให้คนอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีจิตใจเด็ดเดี่ยวอาจหาญและอดทนเป็นเลิศ “เด็กชายบัว” น่าจะได้รับการหล่อหลอมมาอย่างเต็มภาคภูมิ

วัยเด็ก

ขณะที่แม่ตั้งครรภ์นั้น ได้ปรารถนาขึ้นในครอบครัวและหมู่ญาติว่า “ธรรมดาทารกในครรภ์ เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นมา ต้องคืบบ้าง ไม่มากก็น้อยพอให้แม่รู้สึก แต่กับลูกคนนี้แปลกกว่าคนอื่น ตรงที่นอนนิ่งเงียบเหมือนไม่มีลมหายใจ จนบ่อยครั้งทำให้แม่คิดตกอกตกใจว่า “ไม่ใช่ตายไปแล้วหรือ? ทำไมจึงเงียบผิดปกติ?”

ครั้งเวลาจะเดิน ก็เดินพิศทารกทั่วๆ ไป คือเดินเสียนแม่เจ็บในท้อง แต่พอเลิกเดินแล้วก็กลับเงียบผิดปกติอีก เหมือนกับว่า “คงจะตายไปแล้วกระมัง” ครั้นพอถึงระยะจะคลอด ก็เจ็บท้องอยู่ถึง ๓ วัน ก็ไม่เห็นว่าจะคลอดแต่อย่างใด ตอนเจ็บท้องอยู่นั้น ก็ชนิดจะเอาให้ล้มตายไปเลย เสร็จแล้วก็หายเจ็บไป จนกระทั่งคิดว่า ไม่ใช่ตายไปอีกแล้วหรือ? แล้วก็กลับคืบขึ้นมาอีก...”

คุณตาของท่านทายถึงอุปนิสัยของทารกในครรภ์ว่า “ถ้าหากเป็นชาย ชอบไปทางไหน เรียกว่า ขาดเลยทีเดียว เป็นคนจิตใจหนักแน่น ลงได้ทำอะไรแล้ว ต้องจริงทุกอย่าง ไม่มีเหลวๆ หละๆ” เมื่อทารกคลอดออกมา มีสายรกพาดเฉียงบ่าออกมาด้วย คุณตาเห็นดังนั้น จึงพูดขึ้นว่า “สายบาตรๆ” แล้วทำนายไว้เป็น ๓ อย่าง คือ

๑. สายบาตร ถ้าเป็นนักปราชญ์จะเหยียบแผ่นดินสะเทือน
๒. สายกำยำ ถ้าเป็นนายพราน ก็จะมีอำนาจลู่อัดสะท้านป่า
๓. สายโซ่ ถ้าเป็นโจร ก็เป็นประเภทคุกตารางแตก

การศึกษา

ท่านเป็นเด็กที่เรียนหนังสือเก่ง มีความขยัน อดทน และ มีความรับผิดชอบสูง จะเห็นได้จากผลการเรียนอันดีเยี่ยม โดยสอบได้ที่สองในชั้นประถมปีที่ ๑ พอขึ้นชั้นประถมปีที่ ๒, ที่ ๓ ก็สอบได้ที่หนึ่งมาโดยตลอด เมื่อเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับสูงสุดในสมัยนั้นแล้ว ท่านก็ไม่ได้เรียนต่อในชั้นใดอีกเลย

อุปนิสัย

ท่านมีอุปนิสัยถือความสัตย์ความจริง ทำอะไรก็ทำจริง “...เรานี้จะว่าความฉลาด แต่ก่อนก็ไม่ปรากฏนะ แต่เรื่องความสัตย์ความจริงนี่เด่น เป็นมาแต่ครั้งเป็นฆราวาส คือเจ้าของรู้ตัวเองว่ามีความสัตย์ความจริง แต่ไม่ได้สนใจด้วย มันหากเป็นอยู่ในจิต ถ้าใครหละหละ ไม่อยากคบ ถ้าพูดเชื่อถือไม่ได้ ก็ไม่คบ เวลาว่าอยู่ อยู่ เวลาว่าไป ไป นิสัยเรา ว่าทำ ทำ ไอ้ที่ว่าอย่างนี้แล้วไปเป็นอย่างนั้น เราไม่คบ”

และที่แปลกอีกอันหนึ่งก็คือ เวลาทำการงานจะไม่อยากให้คนรู้คนเห็น เช่นในตอนเช้าเวลาจะตื่นควายไปทำนา ท่านจะเที่ยวเก็บพวกไม้ไผ่ หรือไม้กะลา ที่หล่นอยู่ตามทาง แล้วโยนขว้างออกไปนอกทางหมด เพราะเกรงว่า เวลาตื่นฝูงควายเดินผ่าน ไปทำนาตอนเช้ามีด อาจจะเกิดเสียงดัง ทำให้ชาวบ้านได้ยิน เพราะเหตุนี้เอง แม้นิยามบวชเป็นพระแล้ว เวลาทำความเพียร ท่านไม่ยอมให้ใครเห็นได้ง่ายๆ ทำทางจงกรมหลบอยู่ในป่า และในนิยามคำคืนต้องรอนหมูกะขี้ขึ้นกุฏิหมดแล้ว ท่านจึงจะลงเดินจงกรม

และนิสัยที่เด่นมากอีกอันหนึ่งก็คือ มีความทรหดอดทนเป็นเลิศ สังกัดได้จากการทำงานของท่าน เวลาไถนา หากมีควาย ๔ ตัว ท่านก็จะให้มันไถนาสลับกันไป เมื่อตัวหนึ่งทำงานเหนื่อยแล้ว ก็ปลดไถออกให้มันไปพัก อาบน้ำกินหญ้า เอาตัวที่ ๒ ที่ ๓ มาสลับแทน ทำไปเรื่อยๆจนเสร็จงาน ถ้าไม่มีด หรือไม่ใช่เวลากินข้าวกลางวัน ก็ไม่ยอมเลิก จนพวกน้องๆพากันมาบ่นให้พ่อแม่ฟังว่า “ถ้าพ่อแม่ไม่ไปทำงานด้วย พี่ชายทำงานไม่ยอมเลิกยอมหยุด ยิ่งกับว่า จะเอาให้น้องๆตายไปข้างหนึ่งเลยทีเดียวนะ”

มูลเหตุแห่งการบวช

เมื่อท่านโตเป็นหนุ่มเต็มที่แล้ว ท่านไม่เคยคิดที่จะบวช แต่คิดที่จะแต่งงานมีเมียมีครอบครัวเหมือนชายหนุ่มทั่วไป แต่กลับมีผู้เฒ่าคนหนึ่งมาทำนายทายทักให้ว่า “จะได้บวชแน่ๆ เพราะสายบวชเต็มแนวแล้ว จะได้บวชเร็วๆนี้” ท่านก็ขยิบกรานว่า “จะเอาเมียอยู่นะ ผมอยากแต่งเมียอยู่นะ” ผู้เฒ่ากลับส่ายหน้าเข้าไปอีกว่า “จ้างก็ไม่ได้แต่ง”

ท่านกล่าวย้อนอดีตถึงสมัยหนุ่มที่คิดจะมีครอบครัวว่า “ถ้าจะเอาเมียที่ไรก็ผิดพลาดไปทุกที ทั้งๆที่พ่อผู้หญิงชอบหมดทั้งนั้น ถ้าเราขึ้นบ้านไหนเป็นเสียงลั่นไปแหละ คือพ่อแม่ทางผู้สาวน่าจะชอบมาก แต่ลูกสาวไม่เห็นชอบอะไร คือเขาอยากได้เรา เขาเห็นเราขยันก็รู้กันอยู่แล้วนี่...”

ต่อมาเมื่อท่านมีอายุครบสมควรจะบวชได้แล้ว พ่อได้ปรารภเรื่องนี้ขึ้น ในขณะที่กำลังรับประทานอาหารว่า “...พ่อก็มีลูกชายหลายคน แต่ไม่มีลูกคนใดคิดบวชให้ พ่อได้เห็นผ้าเหลืองก่อนตาย ได้ตายอย่างเป็นสุข หายห่วง ลูกคนอื่นๆพ่อก็ไม่ว่า... ไม่สนใจพอจะอาศัยอะไรใครก็ได้ มีแต่ท่าน ที่พ่อคิดว่าจะอาศัยได้...”

“...พ่อชมท่านว่า หากได้ทำการงานอะไรแล้วพ่อไว้ใจได้ทุกอย่าง พ่อทำยังสู้ไม่ได้ ลูกคนนี้พ่อไว้ใจที่สุด ถ้าพูดถึงเรื่องหน้าที่การงานแล้ว เก่งจริง พ่อยกให้ ลูกทั้งหมด ก็มีท่านนี่แหละเป็นคนสำคัญ เรื่องการงานต่าง ๆ นั้น พ่อไว้ใจได้...”

“แต่ที่สำคัญ ตอนพ่อขอให้บวชให้ที่ไร ไม่เคยตอบ ไม่เคยพูดเลย เหมือนไม่มีหูไม่มีปาก บทเวลาพ่อตายแล้ว จะไม่มีใครลากพ่อขึ้นมาจากหม้อนรกเลยแม้แต่นคนเดียว เลี้ยงลูกไว้หลายคนเท่าไร พอจะได้อาศัย ก็ไม่ได้เรื่อง ถ้าพ่ออาศัยท่านไม่ได้แล้ว พ่อก็หมดหวัง เพราะลูกชายหลายคน พ่อหวังใจอาศัยแต่ท่านเท่านั้น”

“พอพ่อว่าอย่างนั้น น้ำตาพ่อร่วงปึบปับ แม่เอง พอมองไปเห็นพ่อน้ำตาร่วง แม่ก็เลยน้ำตาร่วงเข้าอีกคน เราเห็นอย่างนั้น เกิดอาการสะเทือนใจทนดูอยู่ไม่ได้ ก็โดดออกจากวงรับประทานอาหาร ปึบปับหนีไปเลย นั่นแหละเป็นต้นเหตุให้เราตัดสินใจบวช...”

ฐรมกาสาวพัสดุ์

ท่านได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดโยธานิมิตร บ้านหนองขอนกว้าง ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่อังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๗ ตรงกับวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะแม พระอุปัชฌาย์คือ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้ให้ฉายานามว่า “ญาณสมฺปนฺโน” แปลว่า “ผู้ถึงพร้อมด้วยญาณ”

ด้วยความที่เป็นคนมีอุปนิสัยจริงจัง จึงคิดว่า “พอบวชแล้ว เราจะตั้งหน้าบวชให้สมบูรณ์แบบ ไม่ให้คำเหน็ด เติยนเจ้าของได้ในหลักธรรมหลักวินัยข้อใดเลย เราจะเอาจริงเอาจังจนกระทั่งวันสึก กะไว้ยาวนาน ๒ ปี จะทำหน้าที่ยบวชให้สมบูรณ์ที่สุด จะเรียนหนังสืออะไรๆก็แล้วแต่เถอะ จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์”

แม่เรียนปริยัติ ก็ไม่ทิ้งเรื่องภาวณา

ท่านได้ไปตามคำภาวณาจากท่านพระครู “กระผมอยากภาวณา จะให้ภาวณายังไง?” “เออ! ให้ภาวณา พุทโธ นะ เราก็ภาวณา พุทโธ เหมือนกัน ท่านได้ฝึกหัดภาวณาอย่างไม่ลดละ แรกๆจิตใจก็ไม่สงบเท่าใดนัก แต่เมื่อทำอยู่หลายครั้งหลายหน จิตก็เริ่มสงบตัวลงไปโดยลำดับ จนกระทั่งเห็นความอัศจรรย์ของจิต

“...ทำไปสะเปะสะปะ นั่งภาวณาพุทโธ พุทโธ ตำรวมจิตตั้งสติไว้กับพุทโธ พุทโธ มันไม่เคยเป็น ไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็น ไม่เคยคาด ไม่เคยฝันว่ามันจะเป็นอย่างนั้นพอพุทโธ พุทโธไป มันเหมือนกับเราดากแหไว้ แล้วดินแหก็ หดเข้ามา หดเข้ามา พร้อมๆกัน พอนึกพุทโธกับสติก็ยิบเข้าไป เหมือนดิ่งจอมแห กระแสของจิตที่มันชานไปในที่ต่างๆ มันจะหดตัวเข้ามา เหมือนดินแหหดตัวเข้ามา ลักษณะมันเป็นอย่างนั้น เราก็ยังเกิดความสนใจ ก็เลยพุทโธถี่ยิบเข้ามา หดเข้ามา หดเข้ามา ถึงที่...ก็ก็ เลย ขาดสะบั้นไปหมดโลกนี้ ขาดออกไปจากทุกสิ่งทุกอย่าง มีแค่เนื้ออยู่แต่จิต...

“เมื่อเรียนธรรมะไปตรงไหน มันสะกดใจเข้าไปเรื่อยๆ นับตั้งแต่ นวโกวาท ที่เป็นพื้นฐานแห่งการศึกษา เบื้องต้น ยังได้อ่านพุทธประวัติ ทำให้เกิดความสลดสังเวช สงสารพระพุทธองค์ ในเวลาที่ทรงลำบาก เพราะทรมานพระองค์เองก่อนตรัสรู้ธรรม จนถึงกับน้ำตาร่วงไปเรื่อยๆ พออ่านจบ เกิดความสลดใจอย่างยิ่ง ในความพากเพียรของพระองค์ซึ่งเป็นกษัตริย์ทั้งองค์ ทรงสละราชสมบัติออกทรงผนวช เป็นคนขอทานล้วนๆ ซึ่งสมัยนั้นไม่มีศาสนา คำว่าการให้ทานได้บุญอย่างนั้น การรักษาศีลได้บุญอย่างนี้ ไม่เคยมี พระองค์ก็ต้องเป็นคนอนาถา และขอทานเขา มาโดยตรง และฝึกอบรมพระองค์เต็มพระสติกำลังทุกวิถีทาง เป็นเวลา ๖ ปี ถึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา

ในขณะที่อ่านประวัติของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสรู้ธรรม รู้สึกอัศจรรย์อย่างยิ่ง ถึงกับน้ำตาร่วงเช่นเดียวกัน เมื่อได้อ่านประวัติของพระสาวกอรหันต์ทั้งหลาย ที่ท่านออกมาจากสกุลต่างๆกัน ตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์ มหาเศรษฐี กุฎุมพี พ่อค้า ประชาชน ตลอดคนธรรมดา ท่านกล่าวว่า

“...องค์ไหนออกมาจากสกุลใด หลังจากได้รับพระโอวาทจากพระพุทธเจ้าแล้ว ต่างก็ไปบำเพ็ญในป่าในเขา อย่างเอาจริงเอาจัง เดี่ยวองค์นั้นสำเร็จเป็นพระอรหันต์อยู่ที่นั่น องค์นั้นสำเร็จอยู่ในป่านั้น ในเขาลูกนั้น ในถ้ำนั้น ในทำเลนี้มีแต่ที่สงบสงัด ก็เกิดความเชื่อเลื่อมใสขึ้นมา ทำให้ใจหมุนตัว เรื่องภายนอกก็ค่อยจืดไปจางไป...”

“...ทีแรกก็คิดจะไปสวรรค์ ไปพรหมโลก พออ่านประวัติพระสาวกหลายๆเข้า มันไม่อยากไปละสิ อยากไปนิพพาน สุดท้ายก็อยากไปแต่นิพพานอย่างเดียว อยากเป็นพระอรหันต์อย่างเดียวเท่านั้น ไม่มีเปอร์เซ็นต์อื่นเข้ามาเจือปนเลย ทีนี้จิตมันก็พุ่งลงตรงนั้น ลงช่องเดียว ความตั้งใจเดิมว่าจะบวชเพียง ๒ พรรษา แล้วละสิกขาลาเพศไปนั้น

ค่อยจืดจางลงไปทุกขณะ กลับเพิ่มพูนความยินดีในเพศนักบวชมากเข้าไปทุกที เรื่องธรรมะก็รู้สึกคุ้นเคยยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จิตใจก็เปลี่ยนแปลงไป...”

ด้วยเหตุนี้เอง ในระยะต่อมาท่านจึงได้ออกจากบ้านศาล ไปศึกษาเล่าเรียนในที่ต่างๆ จนกระทั่งได้ตั้งสัจจอธิษฐานไว้เลยว่า “เมื่อจบเปรียญ ๓ ประโยคแล้ว จะออกปฏิบัติโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มีพ่อแม่ ไม่มีเงื่อนใจ เพราะอยากพ้นทุกข์เหลือกำลัง อยากเป็นพระอรหันต์นั่นเอง”

แต่ถึงกระนั้น ก็ยังอดสงสัยไม่ได้ว่า “เวลานี้มรรคผลนิพพาน จะมีอยู่เหมือนครั้งพุทธกาลหรือไม่?” ท่านได้เก็บความสงสัยนี้ฝังอยู่ในใจ เพราะไม่สามารถจะระบายให้ผู้ใดฟังได้ เป็นเหตุให้ท่านมุ่งหวังอยากพบ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งท่านเคยได้ยินชื่อเสียงมานาน และเชื่อมั่นอยู่ในใจลึกๆ ว่า ท่านพระอาจารย์มั่น จะสามารถแก้ข้อสงสัยนี้ได้

ท่านได้ย้ายมาเรียนปริยัติอยู่ที่วัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แม้มีภาระเรื่องการเรียน แต่ท่านก็ไม่ละทิ้งเรื่องการภาวนา ยามว่างก็หาโอกาสไปฟังเทศน์ ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ที่วัดป่าสาละวัน อีกด้วย ยามฟังเทศน์ก็นั่งอยู่ตรงหน้าพระอาจารย์ และนั่งนิ่งไม่ไหวติง จนกระทั่งเทศน์จบ จนท่านพระอาจารย์สิงห์ ถึงกับเอ่ยปากชมต่อหน้าพระเถระ ว่า “พระหนุ่มองค์นี้ภาวนาดีนะ”

เมื่อท่านเข้ามาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ได้มาพักที่วัดบรมนิวาส และได้เรียนบาลีกับท่านเจ้าคุณอาจารย์พิมพ์ ธรรมโร (ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็น สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า) ท่านได้กล่าวยกย่องเจ้าคุณอาจารย์ว่า “เป็นเจ้าคุณนักเสียดสะ เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่สิ่งสม และไม่ตระหนี่ถี่เหนียวในจาคูบัจจัยไทยท่านต่างๆเลย”

ต่อมาท่านได้เดินทางไปศึกษาปริยัติต่อที่ วัดเจติยंहลวง จังหวัดเชียงใหม่ และได้เห็นท่านพระอาจารย์มั่น เป็นครั้งแรก ท่านเล่าว่า “...เกิดความรู้สึกเลื่อมใสในองค์ท่านขึ้นอย่างเต็มที่ในขณะนั้นว่า เราไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งชาติ ได้เห็นพระอรหันต์ในคราวนี้แล้ว...” และได้ฟังเทศน์ท่านพระอาจารย์มั่นเป็นครั้งแรก ที่นี้ เป็นการเทศน์ในวันวิสาขบูชา ท่านเทศน์อยู่นานถึง ๑ ชั่วโมง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ท่านเรียนจบปริยัติที่วัดเจติยंहลวง นับได้ ๑ พรรษาพอดี โดยสอบได้ทั้งนักธรรมเอก และเปรียญ ๓ ประโยค ในปีเดียวกัน ท่านเล่าว่า “ในช่วงเรียนปริยัติ อยู่ ๑ ปี การปฏิบัติไม่ค่อยเต็มที่เท่าใดนัก เป็นเพียงสงบเล็กน้อยๆ ธรรมดากๆ มีเพียง ๑ คน ที่จิตลงถึงขนาดอัศจรรย์เต็มที่ คือ ลง ก็กั เต็มที่แล้วอารมณ์อะไรขาดหมดในเวลานั้น เหลือแต่รู้อันเดียว กายก็หายเจ็บเลย..”

ครั้นเมื่อเรียนจบแล้ว ท่านระลึกถึงคำสัจย์ที่ตั้งไว้แต่ต้น จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหาโอกาสกราบลา พระเถระผู้ใหญ่ อาจารย์ของท่าน พอที่ท่านรับนิมนต์ไปต่างจังหวัด จึงถือโอกาสนั้นเข้ามัสการกราบลาสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ศิลา โส อ้วน) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสในขณะนั้น ท่านก็ยินดีอนุญาตให้ไปได้

ออกปฏิบัติเต็มตัว เป็นตายฝากไว้กับธรรม

ท่านออกเดินทางมุ่งสู่จังหวัดนครราชสีมา โดยพกหนังสือปาฏิโมกข์เพียงเล่มเดียวติดข้อมไปเท่านั้น และเข้าจำพรรษาที่วัดในอำเภอจักราช เป็นปีพรรษาที่ ๘ ท่านเร่งทำความเพียรทั้งวันทั้งคืน ตั้งแต่มาถึงที่แรกจนตลอดพรรษา

“คราวนี้จะเอาให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มเหตุเต็มผล เอาเป็นเอาตายเข้าว่าเลย อย่างอื่นไม่หวังทั้งหมด หวังความพ้นทุกข์อย่างเดียวเท่านั้น จะให้พ้นทุกข์ในชาตินี้แน่นอน ขอแต่เพียงท่านผู้หนึ่งผู้ใด ได้ชี้แจงให้เราทราบ เรื่องมรรคผลนิพพาน ว่า มีอยู่จริงเท่านั้น เราจะมอบกายถวายชีวิตต่อท่านผู้นั้น และมอบกายถวายชีวิตต่ออรรถต่อธรรม ด้วยข้อปฏิบัติอย่างไม่ให้อะไรเหลือหลอเลย ตายก็ตายไปกับข้อปฏิบัติ ไม่ได้ตายด้วยความถอยหลัง จิตปักลงเหมือนหินหนัก”

ท่านออกเดินทางจากจังหวัดนครราชสีมา มุ่งหน้าไปจังหวัดอุดรธานี ตั้งใจว่าจะไปจำพรรษากับท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าโนนนิเวศน์ แต่ก็ไม่ทันท่าน เพราะท่านรับนิมนต์ไปจังหวัดสกลนครเสียก่อน ท่านจึงไปพักที่วัดทุ่งสว่าง จังหวัดหนองคาย พอตีมีพระมาจากวัดบ้านโคกนามน เล่าให้ฟังว่า “ท่านพระอาจารย์มั่นดีมาก ไม่เพียงแต่ดูแลท่านนั้น พอไล่ได้ ก็ไล่หนีเลย”

ท่านฟังแล้วรู้สึกถึงจิตถึงใจกับความดีของท่านพระอาจารย์มั่น และแอบคิดอยู่แต่ผู้เดียวในใจว่า “...อาจารย์องค์นี้ละ จะเป็นอาจารย์ของเรา ต้องให้เราไปเห็นเอง ท่านจะดูแลแบบไหน ครุบาอาจารย์ชื่อเสียงโด่งดังทั่วประเทศไทยมานานขนาดนี้ จะดูแลขับไล่ไสส่งโดยหาเหตุผลไม่ได้ นี่ เป็นไปไม่ได้...”

พบท่านพระอาจารย์มั่น

ท่านพักอยู่ที่วัดทุ่งสว่าง ประมาณ ๓ เดือน พอถึงเดือนพฤษภาคม ๒๔๘๕ เป็นพรรษาที่ ๙ ของท่าน ก็ออกเดินทางจากหนองคาย ไปสกลนคร เพื่อมุ่งสู่ท่านพระอาจารย์มั่น ซึ่งพักอยู่ที่บ้านโลก ตำบลดงโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ถามทางชาวบ้านเดินลัดเลาะไปตามทางด่าน ถึงวัดพอดิมีดคำ ก็ไปเห็นศาลาหลังหนึ่ง เกิดสงสัยขึ้น “ถ้าเป็นศาลา มันก็ดูว่าเล็กไป ถ้าว่าเป็นกุฏิ ก็จะไม่ใหญ่ไป” พอดิท่านพระอาจารย์มั่น กำลังเดินจงกรมอยู่ที่ข้างศาลา ท่านก็เดินไปพบท่านพระอาจารย์มั่นบนทางจงกรม ท่านพระอาจารย์มั่นจึงถามขึ้นว่า “ใครมานี่?” ท่านกราบเรียนว่า “ผมครับ” ท่านพระอาจารย์มั่นก็กล่าวขึ้นอย่างคุ่มๆ พร้อมกับใส่ปัญหาให้คิดในทันทีว่า “...อันผมๆนี้ ตั้งแต่คนหัวล้าน มันก็มีผม ตรงที่มันไม่ล้าน...” พอได้ยินดังนั้น ท่านรู้สึกว่พลาดไปอย่างถนัดใจ จึงกราบเรียนขึ้นใหม่ทันทีว่า “ผมชื่อ พระมหาบัวครับ” “เออ! ก็ว่าอย่างนั้นสิ มันถึงจะรู้เรื่องกัน อันนี้ว่า ผม ผม ใครมันก็มี ผมเต็มหัว ทุกคน”

พอได้โอกาสจึงได้เข้ากราบเรียนถวายตัวเป็นศิษย์ และเรียนให้ท่านทราบถึงที่มาที่ไปของท่าน ได้รู้จัก พอกราบเรียนเสร็จ ก็ครุ่นคิดวิตกกังวลอยู่ภายในใจ “ไม่อยากจะยินเลย คำที่ว่า ที่นี้เต็มแล้ว รับไม่ได้แล้ว กลัวว่าหัวอกจะแตก...” สักครู่หนึ่ง ท่านพระอาจารย์มั่นก็พูดว่า “นี่ พอดินะนี้ เมื่อวานนี้ท่านเนตรไปจากนี้ แล้ววันนี้ท่านมหาภิมา ไม่เช่นนั้นก็ไม่ได้อยู่ กุฏิไม่ว่าง” ท่านพระอาจารย์มั่นพูดธรรมดาๆ ถึงจะเมตตารับท่านไว้แล้วก็ตาม แต่ก็ทำให้ท่านรู้สึกหวาดเสียวอดใจหายใจคว่ำไม่ได้ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้อยู่

สิ้นกัขาใน มรรค ผล นิพพาน

ท่านพระอาจารย์มั่น พูดเหมือนจะล่องรู้วาระจิตของท่าน จึงพูดจ้อตรงๆในคืนแรกนี้เลยว่า

“...ท่านมาหามรรคผลนิพพาน มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหน? ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ฟ้าอากาศเป็นฟ้าอากาศ แร่ธาตุต่างๆเป็นของตัวเอง เขาไม่ได้เป็นมรรคผลนิพพาน เขาไม่ได้เป็นกิเลส”

“กิเลสจริงๆ มรรคผลนิพพานจริงๆอยู่ที่หัวใจ ขอให้ท่านกำหนดจิตจดจ่อด้วยสติที่หัวใจ ท่านจะเห็นความเคลื่อนไหวของทั้งธรรม ของทั้งกิเลสอยู่ภายในใจ แล้วขณะเดียวกัน ท่านจะเห็นมรรคผลนิพพานไปโดยลำดับลำดับ...”

“...ท่านมหาภิมาก็นับว่าเรียนมาพอสมควร จนปรากฏนามเป็นมหา ผมจะพูดธรรมให้ฟังเพื่อเป็นข้อคิด แต่อย่าเข้าใจว่า ผมประมาทธรรมของพระพุทธเจ้านะ เวลานี้ธรรมที่ท่านได้เรียนมาได้มากได้น้อย ยังไม่อำนวยประโยชน์ให้ท่านสมภูมิที่เป็นเปรียญ นอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการภาวนาของท่านในเวลานี้เท่านั้น เพราะท่านจะอดเป็นกังวล และนำธรรมที่เรียนมานั้น เข้ามาเทียบเคียงไม่ได้ในขณะที่ทำใจให้สงบ”

“ดังนั้น เพื่อความสะดวกในเวลาจะทำความสงบให้แกใจ ขอให้ท่านที่จะทำใจให้สงบ ยกภูเขาไว้ก่อนในบรรดาธรรมที่ท่านได้เรียนมา ต่อเมื่อถึงกาลที่ธรรมที่ท่านได้เรียนมาจะเข้ามาช่วยสนับสนุนให้ท่านได้รับ

ประโยชน์มากขึ้นแล้ว ธรรมที่เรียนมาทั้งหมด จะวิ่งเข้ามาประสานกันกับทางด้านปฏิบัติ และกลมกลืนกันได้อย่างสนิท ทั้งเป็นธรรมแบบพิมพ์ ซึ่งเราควรจะพยายามปรับปรุงจิตใจให้เป็นไปตามนั้น”

“แต่เวลานี้ผมยังไม่อยากให้คุณเป็นอารมณ์กับธรรมที่ท่านเล่าเรียนมา อย่างไรก็ตามจะสงบลงได้ หรือจะใช้ปัญญาคิดค้นในขั้นนี้ ก็ขอให้ท่านทำอยู่ในวงกายนี้ก่อน เพราะธรรมในตำรา ท่านซึ่งเข้ามาในขั้นนี้ทั้งนั้น แต่หลักฐานของจิตยังไม่มี จึงไม่สามารถนำธรรมที่เรียนมาจากตำรา น้อมเข้ามาเป็นประโยชน์แก่ตนได้ และยังคงกลายเป็นคนไม่มีหลัก เพราะจิตติดปริยัติ ในลักษณะไม่ใช่ทางของพระพุทธเจ้า ขอให้ท่านนำธรรมที่ผมพูดให้ฟังไปคิดดู ถ้าท่านตั้งใจปฏิบัติไม่ทอดทิ้ง วันหนึ่งข้างหน้า ธรรมที่กล่าวนี้ จะประทับใจท่านแน่นอน”

ท่านพระอาจารย์มั่น แสดงเรื่องมรรคผลนิพพาน ชนิดที่ถอดออกมาจากใจท่านแท้ๆ ทำให้ท่านเกิดความมั่นใจ และเชื่อแน่ว่า มรรคผลนิพพานมีอยู่จริง ความสงสัยในเรื่องนี้ที่เคยค้างคามาแต่เดิมก็หมดสิ้นไป

ทุกข์เพราะจิตเสื่อม

เพราะเหตุทำกลดทำให้สมาธิของท่านเริ่มเสื่อมลง “...เป็นสภาวะที่จิตรู้สึกเข้าสมาธิไม่ค่อยสนิทเหมือนที่เคยเป็นมา บางครั้งเข้าสงบได้ แต่บางครั้งเข้าไม่ได้ สภาวะเสื่อมนี้ มันถึงขนาดจะเป็นจะตายจริงๆ เพราะทุกข์มาก เหตุที่ทุกข์มาก เพราะได้เคยเห็นคุณค่าของสมาธิที่แน่นปึ๊งมาแล้ว และก็กลับเสื่อมเอาชนิด ไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัวเลย มีแต่ฟุ้งแต่ไฟเผาหัวใจตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืน ทั้งยืนทั้งเดิน ทั้งนั่งทั้งนอน จึงเป็นทุกข์ เพราะอยากได้สมาธินั้นกลับมา ก็เป็นมหันตทุกข์จริงๆ”

แต่ด้วยความเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่นจริงจัง เพื่อที่จะครองชัยชนะในการต่อสู้กับกิเลสนี้ให้ได้ ท่านพูดเสมอว่า “ถ้ากิเลสไม่ตาย เราก็ต้องตายเท่านั้น จะให้อยู่เป็นสอง ระหว่างกิเลสกับเรานั้น ไม่ได้” ท่านได้รับอุบายจากท่านพระอาจารย์มั่นว่า “จงปล่อยความคิดถึงมันเสีย แล้วให้คิดถึงพุทโธติดๆกันอย่าลดละ พอบริกรรมพุทโธ ถึยติดๆกันเข้า มันวิ่งกลับมาเอง คราวนี้แม้มันกลับมา ก็อย่าปล่อยพุทโธ มันไม่มีอาหารกิน เดี่ยวมันก็วิ่งกลับมาหาเรา”

พรรษาที่ ๕ เป็นพรรษาแรกที่ท่านได้จำพรรษากับท่านพระอาจารย์มั่น ณ บ้านโลก จังหวัดสกลนคร ท่านตั้งคำมั่นสัญญาขึ้นว่า “...อย่างไรจะต้องนำคำบริกรรมพุทโธ มากำกับจิตตลอดเวลา ไม่ว่าจะเข้าสมาธิ ออกสมาธิ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน แม้ที่สุดปิดกวาดลานวัด หรือทำกิจวัตรต่างๆ จะไม่ยอมให้สติพลั้งผลออกจากคำบริกรรมนั้นเลย...” ด้วยความมุ่งมั่นจริงจัง จิตก็เป็นสมาธิ ไม่เสื่อมอีกต่อไป

โหมเร่งความเพียรเต็มกำลัง นั่งสมาธิตลอดรุ่ง

พรรษาที่ ๑๐ จำพรรษาที่บ้านนามน จังหวัดสกลนคร เป็นปีที่ ๒ ของการ ไปอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่น ในพรรษานี้ท่านเร่งความเพียรอย่างเต็มเหนี่ยวยิ่งกว่าธรรมดา หักโหมทั้งร่างกายและจิตใจ กลางวันไม่นอนเลย เว้นแต่วันที่นั่งสมาธิตลอดรุ่ง วันนั้นจึงจะยอมให้พักกลางวัน ถ้าวันไหนทำความเพียรธรรมดาๆ กลางวันท่านจะไม่ยอมพักเลย ในคืนที่นั่งสมาธิตลอดรุ่งนั้น ท่านจะไม่ยอมให้พลิกเปลี่ยน หรือขยับแข้งขาใดๆ ความทุกข์ทรมานที่ปรากฏนั้น ท่านเล่าว่า

“...เหมือนกับก้นมันพองไปหมด กระดูกเหมือนจะแตกทุกข้อทุกท่อน กระดูกมันต่อกันตรงไหน หรือแม้แต่ข้อมือเหมือนมันจะขาดจากกัน ทุกขเวทนาความเจ็บปวดเวลาขึ้น มันขึ้นหมดทุกอย่างทุกแห่งทุกมุมในร่างกายเลย...”

การโหมความเพียรหลายต่อหลายครั้ง นั่งสมาธิตลอดรุ่ง ๕ คืน ๑๐ คืน เช่นนี้ ทำให้ก้นของท่านถึงกับพองและแตกละเอียดในไส้สับงเลยทีเดียวนะ แต่ท่านได้เห็นความอัศจรรย์ของจิต ก็คอนต้อสู้กับเวทนาจากการนั่งตลอดรุ่งนี้เอง ดังนั้น ท่านที่สามารถพิจารณาทุกขเวทนาจนถึงความจริงของกาย ของเวทนา ของจิตได้ ย่อมเห็นธรรมอย่างประจักษ์ใจ

ติดสมาธิอยู่ ๕ ปี

ในระยะนั้น สมาธิของท่านมีความแน่นหนามั่นคงมาก ถึงขนาดที่ว่า จะให้แน่วอยู่ในสมาธิสักกี่ชั่วโมงก็ได้ และเป็นความสุขอย่างยิ่ง ไม่อยากจะออกยุ่งกับอะไร มีความพอใจกับการที่จิตหยั่งลงสู่ความรู้อันเดียวแน่วแน่นอยู่อย่างนั้น สุดท้ายก็เห็นว่า ความรู้เด่นๆนี้เองจะเป็นนิพพาน ท่านมีความสุขในสมาธิอยู่เช่นนี้ ถึง ๕ ปีเต็ม จนท่านพระอาจารย์มั่น ต้องใช้อุบายฉลาดออกมา “ท่านจะนอนตายอยู่นั้นหรือ? ท่านรู้ไหม? สุขในสมาธิเหมือนเนื้อติดฟัน ท่านรู้ไหม? สมาธิของพระพุทธเจ้า สมาธิต้องรู้สมาธิ ปัญญาต้องรู้ปัญญา อันนี้มันเอาสมาธิเป็นนิพพานเลย มันบ้าสมาธินี้ สมาธินอนตายอยู่นี้หรือ? เป็นสัมมาสมาธินะ”

เพลिनทางด้านปัญญา

พอออกจากสมาธิด้วยอำนาจธรรมอันแผ่ร้อนของท่านพระอาจารย์มั่นเช่นเอาอย่างหนัก ก็พิจารณาทางด้านปัญญาอย่างรวดเร็ว หมุนตัวทั้งกลางวันกลางคืน ไม่ได้หลับได้นอน ก็มาดำหนิสมาธิ ว่านอนตายอยู่เปล่าๆ

ไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร อันที่จริง ถ้าพอดี สมาธิก็เป็นเครื่องพักจิต เป็นเหมือนหินลับปัญญาให้แหลมคม ท่านพระอาจารย์มั่นจึงเช่นเอาอีกว่า “นั่นละ มันบ้าสังขาร บ้าหลงสังขาร” เพราะใช้สังขารจนเลยเถิดเกินประมาณ สังขารก็กลายเป็นสมุทัย หากใช้ให้พอเหมาะพอดี สังขารจึงเป็นมรรคฆ่ากิเลส

พิจารณาผ่านกามราคะ

ท่านพิจารณาด้านอสุภะ มองดูคนมีแต่หนังห่อกระดูก มีแต่เนื้อแต่หนังแดงโร้ไปหมด เพราะอสุภะมันแรง ราคะนี้ไม่ปรากฏเลย ค่อยหมดไปๆ โดยไม่บอกกาล บอกเวลา บอกสถานที่ ว่าหมดไปขณะนั้น เวลานั้น ท่านจึงต้องพลิกเอาสุภะ เติบงกรรมเอารูปสวยงามๆเข้ามาบังคับติดแนบกับตัวเอง ท่านเอาวิธีการนี้มาปฏิบัติได้ ๔ วันเต็มๆ พอคืนที่ ๔ สัก ๓-๔ ทุ่มล่วงไปแล้ว มันมีลักษณะยุบยับภายในจิต เหมือนจะกำหนดในรูปสวยงามๆ นั่น แสดงว่ายังไม่สิ้น จากนั้น ก็นั่งกำหนดอสุภะไว้ตรงหน้า ตั้งให้คงที่อยู่อย่างนั้น แล้วจิตเพ่งคู่ด้วยความมีสติจัดจ่อ ดูว่า กอ อสุภะนี้จะเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนตัวไปไหนมาไหน พอกำหนดเข้าไป อสุภะที่ตั้งอยู่ตรงหน้านั้น มันถูกจิตกลืนเข้ามา อมเข้ามาหาจิต สุดท้ายเลยรู้เห็นว่าเป็นจิตเสียเองเป็นตัวอสุภะนั้นนะ จิตตัวไปกำหนดว่าอสุภะนั้นนะ มันกลืนเข้ามาๆ เลยมาทะจิตเสียเองไปเป็น สุภะ และ อสุภะ หลอกตัวเอง จิตก็ปล่อยผลัวะทันที ปล่อยอสุภะ ช้างนอกว่า เข้าใจแล้วที่นี้ เพราะมันขาดจากกัน มันต้องอย่างนี้สิ

นี่มันเป็นเรื่องของจิตต่างหาก ไปวาดภาพหลอกตัวเอง ตีนเงาตัวเอง ตัวจิตนี้ต่างหาก เป็นตัว ราคะ โทสะ โมหะ พอจิตรู้เรื่องนี้ชัดเจน จิตก็ถอนตัวจากอันนั้นมาสู่ภายใน พอจิตแยกออกไป มันก็รู้ว่าตัวนี้ออกไปแสดงต่างหาก ที่นี้ภาพอสุภะนั้นมันก็เลยปรากฏอยู่ภายในจิต โดยเฉพาะ ก็กำหนดอยู่ภายใน พอกำหนดขึ้นมันก็ดับไป พอกำหนดได้ไม่นานมันก็ดับไป ต่อไปมันก็เหมือนฟ้าแลบนั่นเอง พอกำหนดพึ่ขึ้นมาเป็นภาพ ก็ดับไปพร้อมกัน เลยจะขยายให้เป็น สุภะ อสุภะอะไรไม่ได้ เพราะความรวดเร็วของความคิดดับ

ต่อจากนั้นนิมิตภายในจิตก็หมดไป จิตก็กลายเป็นจิตว่างไปเลย กำหนดอะไรก็ว่างหมด แม้แต่มองดูร่างกายตัวเอง มันก็เห็นแต่พอเป็นเงาๆ ส่วนจิตแท้มันทะลุไปหมด ว่างไปหมด ไม่มีอะไรเข้าผ่านในจิตเลย แต่มันก็ปรุงภาพเป็นเครื่องฝึกซ้อมจิตใจ ให้มีความว่างชำของเข้าไป จนกระทั่ง แยกเดียวว่าง พอปรุงขึ้นแยก มันก็ว่างพร้อมๆไปหมด

มหาสติมหาปัญญา

ตอนที่จิตว่างเต็มที่ ความรู้อันนี้จะเด่นเต็มที่ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันรู้รอบหมดแล้ว มันปล่อยของมันหมดไม่มีอะไรเหลือ เหลือแต่ความรู้นี้อย่างเดียว มันมีความปฏิบัติอยู่อ้อย่างละเอียดสุขุม มันมีความคิดอยู่กับความรู้นี้อย่างเดียว พออาการใดๆเกิดขึ้นปั๊บ มันก็ดับพร้อม ถ้าครั้งพุทธกาล เรียกว่า มหาสติมหาปัญญา แต่สมัยทุกวันนี้ เรียกว่า สติปัญญาอัตโนมัติก็เหมาะสมกันแล้ว จิตดวงนี้ถึงได้เด่น และสว่างไปหมด ท่านนำเรื่องนี้ไปเล่าถวายท่านพระอาจารย์มั่น ท่านก็พูดอย่างขึงขังตั้งตงว่า “เอ้อ! ถูกต้องแล้ว ได้หลักได้เกณฑ์แล้วอย่างนี้ละ... ผมเป็นที่ถ้าสาธิตา เป็นอย่างท่านมหานีละ เอาเลยได้การ”

วันหนึ่ง ช่วงเดือน ๓ ข้างแรม หลังเสร็จพิธีถวายเพลิงท่านพระอาจารย์มั่นแล้ว ท่านไปภาวนาที่วัดคอยธรรมเจดีย์ ท่านยังคงอัศจรรย์กับความสว่างไสวของจิต พอได้อรุณแล้ว ก็ออกไปเดินจงกรมเพื่อรอเวลาบิณฑบาต เกิดรำพึงขึ้นในใจว่า “เอ! จิตนี้ทำให้อัศจรรย์นักหนา มันสว่างไสวเอามาก” ทันใดนั้น อุบายธรรมก็ผุดขึ้นมาในขณะจิตหนึ่ง อย่างไม่คาดไม่ฝันว่า “ถ้ามีจุดมืดอมแห่งผู้รู้อยู่ที่ไหน นั่นแหละคือตัวภพ” ท่านกลับงงไปเสีย ไม่เข้าใจอุบายธรรมที่ผุดขึ้น จึงได้แบกปัญหานี้ไปคนเดียวในป่าในเขา หลงวิชาขึ้น เป็นเวลาถึง ๘ เดือน และรู้สึกเสียดาย หากท่านพระอาจารย์มั่นยังมีชีวิตอยู่ ท่านจะสามารถแก้ปัญหานี้ให้ได้ทันที เพราะเหตุนั้น ท่านจึงพูดอยู่เสมอว่า “ครูบาอาจารย์ผู้รู้จริงนั้นมีความจำเป็นอยู่ทุกกระยะ

ดับวิชาทำลายทรงขังแห่งวิญญู

พรรษาที่ ๑๖ เป็นปีที่ ๕ แห่งการออกปฏิบัติ ณ วัดคอยธรรมเจดีย์ วันจันทร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๕๓ ก็นเดือนดับ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เวลา ๕ ทุ่มตรง เป็นคืนแห่งความสำเร็จระหว่างกิเลสกับธรรมภายในใจตัดสินกันลงได้

“ก็พิจารณาจิตอันเดียว ไม่ได้กว้างขวางอะไร มันสนใจอยู่เฉพาะความรู้ที่เด่นดวง กับเวทนาส่วนละเอียดภายในจิตเท่านั้น สติปัญญาสัมผัสสัมพันธ์อยู่กับอันนี้ พิจารณาไปพิจารณามา จุดแห่งความเด่นดวงนี้ก็แสดงอาการลุ่มๆดอนๆตามขั้นแห่งความละเอียดของจิตให้เห็นจนได้ บางทีก็มีลักษณะเศร้าหมองบ้าง ผ่องใสบ้าง ทุกข์บ้าง สุขบ้าง จนเกิดความรำพึงขึ้นมาว่า “จิตดวงเดียวนี้ ทำไม่จึงเป็นไปไม่ได้หลายอย่างนักนะ เดี่ยวเป็นความเศร้าหมอง เดี่ยวเป็นความผ่องใส เดี่ยวเป็นสุข เดี่ยวเป็นทุกข์ ไม่คงที่ดังามอยู่ได้ตลอดไป ทำไม่จิตละเอียดขนาดนี้แล้ว จึงยังแสดงอาการต่างๆอยู่ได้”

พอสติปัญญาเริ่มหันความสนใจเข้ามาพิจารณาจิตดวงนี้ ความรู้ชนิดหนึ่งที่ไม่คาดไม่ฝันก็ผุดขึ้นมาภายในใจว่า “ความเศร้าหมองก็ดี ความฟ่องใสก็ดี ความสุขก็ดี ความทุกข์ก็ดี เหล่านี้เป็นสมมุติทั้งสิ้น และเป็นอนัตตาทั้งมวลนะ” เท่านั้นแล สติปัญญาก็หึ่งทราบว่ จิตที่ถูกอวิชชาครอบงำอยู่นั้นว่า เป็นสมมุติที่ควรปล่อยวางโดยถ่ายเดียว ไม่ควรยึดถือเอาไว้

หลังจากความรู้ที่ผุดขึ้นบอกเตือนสติปัญญาผู้ทำหน้าที่ตรวจตราอยู่ขณะนั้นผ่านไปครู่เดียว จิตและสติปัญญา เป็นราวกับว่า ต่างวางตัวเป็นอุเบกขามัชฌิมา ไม่กระเพื่อมตัวทำหน้าที่ใดๆ ในขณะที่จิตเป็นกลางๆ ไม่จดจ่อกับอะไร ไม่เปลืองใจไปไหน ปัญญาก็ไม่ทำงาน สติก็รู้้อยู่ตามธรรมดาของตนไม่จดจ่อกับสิ่งใด ขณะจิต สติ ปัญญา ทั้งสามเป็นอุเบกขามัชฌิมานั้นแล เป็นขณะที่โลกธาตุภายในจิต อันมีอวิชชาเป็นผู้เรื่องอำนาจ ได้กระเทือนและขาดสะบั้นบรรลัยลงจากบัลลังก์คือใจ กลายเป็นวิสุทธิจิตขึ้นมาแทนที่

ในขณะที่เดียวกันกับอวิชชาขาดสะบั้นหันแหลกแตกกระจายหายซากลงไปด้วยอำนาจสติปัญญาที่เกรียงไกร ขณะที่ฟ้าดินถล่ม โลกธาตุหวั่นไหว แสงดมมหัศจรรย์ชั้นสุดท้ายปลายแดนระหว่างสมมุติกับวิมุติ ตัดสิ้นความบนศาลสถิตยยุติธรรม โดยวิมุติญาณทัสสนะเป็นผู้ตัดสินคู่ความ โดยฝ่ายมัชฌิมาปฏิบัติ มรรคอรียสัจเป็นฝ่ายชนะโดยสิ้นเชิง ฝ่ายสมุทัยอรียสัจเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แบบหามลงเปลไม่มีทางฟื้นตัวตลอดอนันตกาล

เจ้าตัวเกิดความอัศจรรย์ล้นโลก อุทานออกมาว่า “โอ้โห..อัศจรรย์หนอ แต่ก่อนธรรมนี้อยู่ที่ไหน มาบัดนี้ธรรมแท้ ธรรมอัศจรรย์เกินคาดเกินโลก มาเป็นอยู่ที่จิต และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจิตได้อย่างไร...

และแต่ก่อนพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์สาวกอยู่ที่ไหน? มาบัดนี้องค์พระที่แสนอัศจรรย์มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจิตดวงนี้ได้อย่างไร... โอ้โห ธรรมแท้ พุทธแท้ สังฆะแท้ เป็นอย่างนี้แลหรือ? เป็นอย่างนี้แลหรือ?...”

ฝึกตนเองดีแล้ว จึงฝึกผู้อื่น ชื่อว่า ทำตามพระพุทธเจ้า

หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน ถือเป็นปูชนียบุคคลที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีคุณูปการต่อชาวไทยอย่างใหญ่หลวง ข้อวัตรปฏิบัติอันหมัดจดดงามยอมเป็นเนติแบบอย่างที่ดีแก่นุชนรุ่นหลังได้เจริญรอยตาม การทำอัตตัตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ตน ก็ถึงที่สุดแล้ว โดยอยู่จบพรหมจรรย์เสร็จกิจในพระพุทธศาสนาบรรลุคุณธรรมขั้นสูงสุด การทำญาตัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ญาติมิตร ก็ถึงที่สุดแล้ว โดยเทศนาอบรมพระเณร และโปรดโยมมารดา จนตั้งอยู่ในอริยมูมิ การทำโลกัตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโลก ก็ถึง

ที่สุดแล้ว ด้วยเมตตาธรรมอันล้นเปี่ยม แผ่ไปในเหล่าสรรพสัตว์ ดังเช่น การช่วยเหลือ โรงพยาบาล หน่วยงานราชการ โรงเรียนต่างๆ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบทุกข์ภัย การทำนุบำรุงพุทธศาสนา การจัดตั้งเครือข่ายสถานีวิทยุติธรรมเพื่อประชาชน และที่สำคัญยิ่งคือ เทศนาธรรมที่ตรงแนวต่อมรรคผลนิพพาน ถือเป็นธรรมสมบัติอันล้ำค่า ที่องค์หลวงตาได้มอบไว้แก่ปวงศิษย์ทุกคน

แม้ในวาระสุดท้าย ที่ดับขันธุ์เข้าสู่พระนิพพาน กระแสแห่งเมตตาธรรมขององค์หลวงตา ยังคงแผ่ซ่านปกคลุมไปทั่วผืนแผ่นดินไทย หลวงตาเคยพูดไว้ “ศพของเราจะเผาด้วยฟืน ส่วนเงินให้เอาไปซื้อทองคำเข้าสู่คลังหลวง” พวกเราเคยได้ยินคำพูดเช่นนี้ที่ไหนบ้าง? ไม่เคยได้ยินใครพูดเช่นนี้มาก่อนเลย แต่หลวงตาซึ่งอยู่ในวัยอันชราภาพมากแล้ว กลับพูดได้อย่างองอาจกล้าหาญ และไม่สะทกสะท้าน

ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีคุณูปการต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง มีลูกศิษย์ลูกหาเคารพนับถือมากมาย ใช้แต่ท่านั้น หลวงตา ยังเป็นท่านพ่อ “ของทูลกระหม่อมน้อย” เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี หากจะกระทำการใดๆ เพื่อความยิ่งใหญ่แบบโลกๆแล้ว จะให้ยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็สามารถทำได้

แต่มาบัดนี้ สิ่งที่น่าทึ่งทำทลายต่อสายตาของพวกเราทุกคน กลับเป็นเชิงตะคอนแบบสมณะเรียบง่าย แต่สง่างามและภูมิฐานอยู่ในที่ จิตคารณอันเป็นที่ตั้งสรีระสังขารขององค์หลวงตา จะกลายเป็นภาพความงามที่ประทับอยู่ในความทรงจำของปวงศิษย์ทุกคน และตริ้งทุกสายตาให้หยุดนิ่ง เมื่อยามได้ประสบพบเห็น

บัดนี้ หลวงตาได้ละสังขาร เข้าสู่แดนอมตะมหานิพพาน ลาลับจากพวกเราไป ไปแล้วไปลับไม่หวนคืนกลับ พวกเรามาส่งท่าน ณ จุดสุดท้ายปลายแดน อันเป็นรอยต่อระหว่างสมมุติ กับ วิมุติ เมื่อหวนรำลึกถึงคำกล่าวขององค์หลวงตาที่ว่า

**“เวลามีชีวิตอยู่นี้ เราจะทำความดีให้โลกทั้งหลายได้เป็นคติตัวอย่างอันดีงาม
และทำด้วยความเมตตาสงสารต่อโลก เพราะหลังจากนี้แล้ว...เราตายแล้ว...
เราจะไม่กลับมาเกิดในโลกนี้อีกต่อไป เป็นตลอดอนันตกาล”**

นี่...ช่างเป็นคำกล่าวที่องอาจกล้าหาญ คุณพระยาไกรสรสิหราชผู้เป็นจอมไพร บันลือสีหนาทด้วยอานุภาพอันยิ่งใหญ่ ภิกษุผู้เฒ่าในวัยอันชราภาพมากแล้ว ได้ประกาศแสนยานุภาพแห่งพระพุทธานุภาพ ด้วยเมตตาธรรมอันบริสุทธิ์ล้ำค่าไม่มีประมาณ ก่อให้เกิดคุณูปการแผ่ไปในเหล่าสรรพสัตว์ เปรียบหยาดน้ำฝนตกจากนภากาศ รดราดพื้นปฐราอันแห้งผาก...ให้ชุ่มฉ่ำเย็น ฉะนั้น

พ่อแม่ครูอาจารย์... องค์หลวงตา...ของปวงศิษย์ทุกคน ผู้เปรียบประดุจ ร่มโพธิ์แก้ว ร่มไทรทอง ที่ให้ความ
ร่มเย็นแก่ปวงศิษย์มาช้านาน พลันมาละสังขาร ลาลับจากพวกเราไป ช่างยากเย็นยิ่งนัก ที่จะข่มจิตหักใจ หักห้าม
น้ำตามิให้หลังไหล ศิษย์ทั้งหลายจะขอปฏิบัติบูชา ตามรอยบาทขององค์หลวงตา เข้าสู่พระนิพพานเมืองแก้วให้จง
ได้ พ่อแม่ครูอาจารย์...หลวงตา... ได้ดับขันธุ์ปรินิพพานจากไปแล้ว เหลือไว้แต่พระคุณนามอันเพริศแพร้วบรรเจิด
จำ กิตติศัพท์อันงามเฟื่องฟุ้งทั่วไคร่โลกา เปล่งรัศมีธรรมงามสง่า ให้โลกนี้ได้รำลือว่า นี่คือ หลวงตาพระมหาบัว
ญาณสัมปันโน ผู้เป็นมหาบุรุษรัฐอัครรยยิ่งใหญ่ ผู้ทรงคุณธรรมอันล้ำเลิศ ผู้มีคุณูปการแผ่ไปในไคร่โลกธาตุไม่
มีผู้ใดเสมอเหมือน ผู้เหยียบแผ่นดินสะท้านสะเทือน...

เอวัง

ข้อมูลจำเพาะ

วันเกิด : วันอังคารที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๕๖

วันละสังขาร : วันอาทิตย์ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ เวลา ๓.๕๓ น.

รวมสิริอายุ : ๙๗ ปี ๕ เดือน ๑๗ วัน พรรษา ๑๗

วันบรรลุนิพพาน : วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลา ๒๓.๐๐ น. ณ วัดคอกยธรรมเจดีย์ สกลนคร